

g) ALTRES ASSUMPTE**Conselleria de Cultura, Educació i Esport**

DECRET 66/2005, d'1 d'abril, del Consell de la Generalitat, pel qual es declara Bé d'Interès Cultural la Col·lecció Arqueològica del Tresor de Villena.
[2005/X3563]

Mitjançant la Resolució de 7 de gener de 2003, de la Direcció General de Patrimoni Artístic de la Conselleria de Cultura i Educació, es va procedir a la incoació de l'expedient de declaració de Bé d'Interès Cultural a favor de la Col·lecció Arqueològica del Tresor de Villena. Resolució que es va publicar en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* núm. 4.450, de 28 de febrer de 2003 i en el *Boletín Oficial del Estado* núm. 49, de 26 de febrer de 2003.

D'acord amb el procediment previst en l'article 27 de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià, es van sol·licitar informes a dos organismes consultius, informes dels quals ha sigut emés expressament en sentit favorable el de la Universitat de València, que es va emetre en data 14 de març de 2003. I no havent-se emés l'informe sol·licitat a la Universitat d'Alacant, s'ha de considerar que este és favorable, en haver transcorregut el termini previst per a la seua emissió de conformitat amb el precepte esmentat.

Acomplits la resta de tràmits exigits per la llei en la instrucció de l'expedient, és procedent culminar el procediment amb la declaració de Bé d'Interès Cultural, declaració que, de conformitat amb el que preveu l'article 26.2 de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del Patrimoni Cultural Valencià, en la redacció donada per de la Llei 7/2004, de 19 d'octubre, de la Generalitat, es farà per mitjà de decret del Consell de la Generalitat, a proposta del conseller competent en matèria de cultura.

En virtut d'allò que s'ha exposat, de conformitat amb el que disposa l'article 31.5 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, aprovat per Llei Orgànica 5/1982, d'1 de juliol, a proposta del conseller de Cultura, Educació i Esport i amb la deliberació prèvia del Consell de la Generalitat, en la reunió del dia 1 d'abril de 2005,

DECRETE*Article 1*

Es declara Bé d'Interès Cultural la Col·lecció Arqueològica del Tresor de Villena.

Article 2

En l'annex del present decret es descriu detalladament el tresor, es determinen els valors que justifiquen la declaració, i es fa referència a altres aspectes relacionats amb el bé, incloent-hi el seu règim de protecció.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

La present declaració s'inscriurà en la secció primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià.

DISPOSICIÓ FINAL

El present decret es publicarà en el *Boletín Oficial del Estado* i tindrà efectes des de l'endemà de la publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, 1 d'abril de 2005

El president de la Generalitat,
FRANCISCO CAMPS ORTIZ

El conseller de Cultura, Educació i Esport,
ALEJANDRO FONT DE MORA TURÓN

g) OTROS ASUNTOS**Conselleria de Cultura, Educación y Deporte**

DECRETO 66/2005, de 1 de abril, del Consell de la Generalitat, por el que se declara Bien de Interés Cultural la Colección Arqueológica del Tesoro de Villena.
[2005/X3563]

Mediante Resolución de 7 de enero de 2003, de la Dirección General de Patrimonio Artístico, de la Conselleria de Cultura y Educación, se procedió a la incoación del expediente de declaración de Bien de Interés Cultural a favor de la Colección Arqueológica del Tesoro de Villena. Resolución que se publicó en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* núm. 4450, de 28 de febrero de 2003 y en el *Boletín Oficial del Estado* núm. 49, de 26 de febrero de 2003.

De acuerdo con el procedimiento previsto en el artículo 27 de la Ley del Patrimonio Cultural Valenciano, se solicitaron informes a dos organismos consultivos, informes de los que ha sido emitido expresamente en sentido favorable el de la Universitat de València, que se emitió en fecha 14 de marzo de 2003, y no habiéndose emitido el informe solicitado a la Universidad de Alicante, se debe considerar que éste es favorable al haber transcurrido el plazo previsto para su emisión de conformidad con el precepto citado.

Cumplimentados el resto de trámites exigidos por la Ley en la instrucción del expediente, procede culminar el procedimiento con la declaración de Bien de Interés Cultural, declaración que, de conformidad con lo previsto en el artículo 26.2 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, en la redacción dada por la Ley 7/2004, de 19 de octubre, de la Generalitat, se hará mediante Decreto del Consell de la Generalitat, a propuesta del conseller competente en materia de cultura.

En virtud de lo expuesto, de conformidad con lo dispuesto en el artículo 31.5 del Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana, aprobado por Ley Orgánica 5/1982, de 1 de julio, a propuesta del conseller de Cultura, Educación y Deporte y previa deliberación del Consell de la Generalitat, en la reunión del día 1 de abril de 2005,

DECRETO*Artículo 1*

Se declara Bien de Interés Cultural la Colección Arqueológica del Tesoro de Villena.

Artículo 2

En el anexo del presente decreto se describe pormenorizadamente el Tesoro, se determinan los valores que justifican la declaración, y se hace referencia a otros aspectos relacionados con el Bien, incluido su régimen de protección.

DISPOSICIÓN ADICIONAL

La presente declaración se inscribirá en la Sección Primera del Inventario General del Patrimonio Cultural Valenciano.

DISPOSICIÓN FINAL

El presente decreto se publicará en el *Boletín Oficial del Estado* y tendrá efectos desde el día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Valencia, 1 de abril de 2005

El presidente de la Generalitat,
FRANCISCO CAMPS ORTIZ

El conseller de Cultura, Educación y Deporte,
ALEJANDRO FONT DE MORA TURÓN

ANNEX

EL TRESOR DE VILLENA

L'excel·lent conjunt d'elements d'orfebreria conegut com el Tresor de Villena va ser trobat i rescatat de l'espòli en 1963, gràcies a la col·laboració de la ciutadania villenera i als afanys i la professionalitat de l'insigne arqueòleg José María Soler García (1905-1996).

LOCALITZACIÓ

En l'actualitat, el Tresor de Villena es troba depositat en un cofre de seguretat, que al seu torn li servia d'expositor, al Museu Arqueològic José María Soler, de l'Ajuntament de Villena.

HISTÒRIA I CIRCUMSTÀNCIES DE LA SEUA TROBALLA

En el transcurs de 1963, l'extracció d'àrids a la rambla d'El Panadero, al peu de la serra d'El Morrón (terme de Villena), va posar al descobert diverses peces d'or. El 22 d'octubre de 1963, l'existència d'un fabulós braçalet auri va ser posada en coneixement de José María Soler pel joier Carlos Miguel Esquembre Alonso. La peça havia circulat de mà en mà entre els treballadors de l'empresa d'extraccions creient que es tractava d'un vulgar engranatge de maquinària de camió, fins que un tercer s'hi va interessar i la va portar, per mediació de la seua dona, al joier Esquembre, amb la finalitat d'esbrinar el seu valor. El 25 de novembre següent, el mateix joier va alertar l'arqueòleg sobre la presentació al seu establiment d'una segona dona, portadora d'un braçalet semblant a l'anterior. El segon braçalet, que havia sigut trobat per un dels transportistes de graves, va posar José María Soler en la pista del lloc exacte de la troballa.

La Direcció General de Belles Arts va autoritzar l'excavació a la zona de les troballes, al mateix temps que es va sol·licitar un informe al llavors delegat de Zona del Servei Nacional d'Excavacions, el professor Miquel Tarradell. El 30 de novembre de 1963 es va dur a terme la inspecció ocular de l'àrea de la rambla d'El Panadero. L'excavació va començar a les 10 del matí del diumenge 1 de desembre. A les 5 de la vesprada del mateix dia, un colp d'aixada d'un dels col·laboradors de José María Soler, Pedro Doménech Albero, va posar al descobert el tresor, ocult durant mil·lennis. L'equip va decidir romandre al lloc, custodiant la formidable troballa, fins que poguera procedir-se'n a la fotografia in situ. Dos hores després, Miguel Flor Amat va realitzar les úniques fotografies existents de la troballa tal com es va trobar. Inmediatament després es va procedir a l'exhumació del gran atuell que contenia el tresor, i al seu trasllat a Villena, per al seu dipòsit al domicili de l'arqueòleg. El Nadal de 1963 va contemplar la primera exposició al públic del tresor, al Museu Arqueològic Municipal, creat en 1957, amb les col·leccions reunides per José María Soler, i que des de 1967 (any del seu reconeixement oficial pel Ministeri de Cultura), porta el nom de l'il·lustre arqueòleg villener. Com a feliç colofó de l'extraordinari procés de la troballa, el 27 de desembre de 1963 el ferroviari Pedro Lorente García va entregar, per pròpia voluntat, a José María Soler, un tercer braçalet que havia sigut identificat per la seua filla com a semblant als del tresor, gràcies a la seua contemplació en l'exposició al públic celebrada pocs dies arrere.

DESCRIPCIÓ

El tresor està integrat per 67 peces de diferent naturalesa, tecnologia i estat de conservació, que van ser depositades dins d'un atuell ceràmic en una cavitat excavada a la rambla d'El Panadero, al peu de la serra d'El Morrón. Reunix 53 objectes d'or amb un pes total de 9.109,28 g, 3 flascons de plata (afectats per corrosió) amb un pes de 620 g, un braçalet o anella de ferro de 31,86 g, un botó o revestiment cònic de ferro amb aplicació de làmina d'or amb un pes de 50,50 g, i un revestiment o aplicació de làmina d'or farcit d'ambre

ANEXO

EL TESORO DE VILLENA

El excepcional conjunto de elementos de orfebrería conocido como el Tesoro de Villena fue hallado y rescatado del expolio en 1963, merced a la colaboración de la ciudadanía villenense y a los afanes y la profesionalidad del insigne arqueólogo José María Soler García (1905-1996).

LOCALIZACIÓN

En la actualidad, el Tesoro de Villena se encuentra depositado en un cofre de seguridad, que a su vez le sirve de expositor, en el Museo Arqueológico José María Soler, del Ayuntamiento de Villena.

HISTORIA Y CIRCUNSTANCIAS DE SU HALLAZGO

En el transcurso de 1963, la extracción de áridos en la Rambla del Panadero, al pie de la Sierra del Morrón (término de Villena), puso al descubierto varias piezas de oro. El 22 de octubre de 1963, la existencia de un fabuloso brazalete áureo fue puesta en conocimiento de José María Soler por el joyero Carlos Miguel Esquembre Alonso. La pieza había circulado de mano en mano entre los trabajadores de la empresa de extracciones en la creencia de que se trataba de un vulgar engranaje de maquinaria de camión, hasta que un tercero se interesó por la misma y la llevó, por mediación de su mujer, al joyero Esquembre, con la finalidad de averiguar su valor. El 25 de noviembre siguiente, el mismo joyero alertó al arqueólogo acerca de la presentación en su establecimiento de una segunda mujer, portadora de un brazalete semejante al anterior. El segundo brazalete, que había sido hallado por uno de los transportistas de graves, puso a José María Soler en la pista del lugar exacto del hallazgo.

La Dirección General de Bellas Artes autorizó la excavación en la zona de los hallazgos, a la par que se solicitó un informe al entonces Delegado de Zona del Servicio Nacional de Excavaciones, el profesor Miquel Tarradell. El 30 de noviembre de 1963 se llevó a cabo la inspección ocular del área de la Rambla del Panadero. La excavación comenzó a las 10 de la mañana del domingo 1 de diciembre. A las 5 de la tarde del mismo día, un golpe de azada de uno de los colaboradores de José María Soler, Pedro Doménech Albero, puso al descubierto el Tesoro, oculto durante milenios. El equipo decidió permanecer en el lugar, custodiando el formidable hallazgo, hasta que pudiese procederse a su fotografía in situ. Dos horas después, Miguel Flor Amat realizó las únicas fotografías existentes del hallazgo tal y como fue encontrado. Inmediatamente después se procedió a la exhumación de la gran vasija que contenía el Tesoro, y a su traslado a Villena, para su depósito en el domicilio del arqueólogo. La Navidad de 1963 contempló la primera exposición al público del Tesoro, en el Museo Arqueológico Municipal, creado en 1957 con las colecciones reunidas por José María Soler, y que desde 1967 (año de su reconocimiento oficial por el Ministerio de Cultura), lleva nombre del ilustre arqueólogo villenense. Como feliz colofón al extraordinario proceso del hallazgo, el 27 de diciembre de 1963 el ferroviario Pedro Lorente García entregó por propia voluntad a José María Soler un tercer brazalete que había sido identificado por su hija como semejante a los del Tesoro, merced a su contemplación en la exposición al público celebrada pocos días atrás.

DESCRIPCIÓN

El Tesoro está integrado por 67 piezas de diferente naturaleza, tecnología y estado de conservación, que fueron depositadas dentro de una vasija cerámica en una hoquedad excavada en la Rambla del Panadero, al pie de la Sierra del Morrón. Reúne 53 objetos de oro con un peso total de 9109'28 gr., 3 frascos de plata (afectados por corrosión) con un peso de 620 gr., un brazalete o anilla de hierro de 31'86 gr., un botón o revestimiento cónico de hierro con aplique de lámina de oro con un peso de 50'50 gr., y un revestimiento o apli-

de 2,85 g de pes. Els objectes fabricats en or són 28 braçalets del tipus de Villena-Estremoz (tots estos amb un tall que els secciona, i molts amb evidents empremtes de desgast per l'ús), 11 bols, 2 flascons (d'idèntic disseny als de plata) i 13 fragments de làmines de revestiment (probables restes de guarnicions d'armes). Predomina la decoració a base de motlures, pues i calats.

S'estima que el pes total d'or que conté el tresor ascendeix a 9.112 g, d'una qualitat de 23,5 quirats. Les anàlisis efectuades en 1968 pel laboratori del Winterberg-Landesmuseum de Stuttgart (Alemanya) van determinar que les proporcions de plata i coure trobades en les peces d'or eren d'origen natural, pròpies de l'or procedent d'arenas fluvials.

L'heterogeneïtat del contingut del tresor, on apareixen elements de vaixela, armes i adorns personals, és parella a l'heterogeneïtat de les qualitats dels exemplars dins de cada grup d'objectes, sobretot pel que fa als braçalets, entre els quals es troben peces de qualitat tècnica extraordinària junt amb peces de mediocre fabricació. El mateix es pot dir de les restes de guarnicions, sent els elements de vaixela els que presenten una major coherència interna. Amb tot, cal apuntar que la complexitat tecnològica dels flascons no és comparable a la dels bols, peces de gran efecte, però de menor dificultat artesanal quant a la seua elaboració, ja que la producció dels flascons va requerir l'ús de tècniques de soldadura.

A continuació, s'inserix una descripció detallada de les peces, que reproduïx parcialment l'inventari efectuat per José María Soler García en 1965.

que de làmina de oro relleno de ámbar de 2'85 gr. de peso. Los objetos fabricados en oro son 28 brazaletes del tipo de Villena-Estremoz (todos ellos con un corte que los secciona, y muchos con evidentes huellas de desgaste por uso), 11 cuencos, 2 frascos (de idéntico diseño a los de plata) y 13 fragmentos de láminas de revestimiento (probables restos de guarniciones de armas). Predomina la decoración a base de molduras, púas y calados.

Se estima que el peso total de oro que contiene el Tesoro asciende a 9.112 gr, de una calidad de 23'5 quilates. Los análisis efectuados en 1968 por el laboratorio del Winterberg-Landesmuseum de Stuttgart (Alemania) determinaron que las proporciones de plata y cobre halladas en las piezas de oro era de origen natural, propias del oro procedente de arenas fluviales.

La heterogeneidad del contenido del Tesoro, donde aparecen elementos de vajilla, armas y adornos personales, es pareja a la heterogeneidad de las calidades de los ejemplares dentro de cada grupo de objetos, sobre todo por lo que respecta a los brazaletes, entre los que se encuentran piezas de calidad técnica extraordinaria junto a piezas de mediocre fabricación. Lo mismo se puede decir de los restos de guarniciones, siendo los elementos de vajilla los que presentan una mayor coherencia interna. Con todo, cabe apuntar que la complejidad tecnológica de los frascos no es comparable a la de los cuencos, piezas de gran efecto pero de menor dificultad artesanal en cuanto a su elaboración, por cuanto la producción de los frascos requirió el empleo de técnicas de soldadura.

A continuación se inserta una descripción pormenorizada de las piezas, que reproduce parcialmente el inventario efectuado por José María Soler García en 1965.

NÚM.	DESCRIPCIÓ	ALÇÀRIA	DIÀMETRE	GRUIX	PES
1	Atuell en forma de bol ovoide de boca entrant. Pasta rogenca i grisa amb desgreixant de quars i algeps. Superfície interior terrosa grisenca. Superfície exterior predominantment siena clar, amb taques terroses, rogenques i negres, allisada i espatulada. Gruix que augmenta des de 6 mm en el vorell fins a 15 mm al fons.	322 mm	Boca: 290 mm Màx.: 422 mm		
2	Braçalet d'or lliç, de secció planoconvexa.	11 mm	57 mm		138,3694 g
3	Íd.	13 mm	58 mm		226,0796 g
4	Braçalet d'or lliç, de secció en creixent.	17,5 mm	73 mm		262 g
5	Braçalet d'or lliç, de secció planoconvexa, amb els cantells units, però sense soldar.	17,5 mm	59 mm		359,1000 g
6	Braçalet d'or format per dos cercols planoconvexs units per una franja central amb calats el·lipsoïdals.	15,5 mm	56 mm		129,7252 g
7	Braçalet d'or de dos elements motlurats units per una franja central llisa, sense calats. Va aparèixer al peu de l'atuell, enfilat amb els núm. 16 i 23.	18,5 mm	59 mm		110,2588 g
8	Braçalet d'or de dos elements motlurats units per una franja central amb calats rectangulars.	18,5 mm	60 mm		112,1298 g
9	Íd. Amb calats quadrangulars. Arreplegat al transportista Juan Calatayud.	19 mm	60 mm		114,6546 g
10	Íd. Amb calats rectangulars. Va aparèixer a l'interior del flassac major de plata, i conserva adherit un fragment de metall fosc.	19 mm	55 mm		102,5024 g
11	Íd. Amb calats rectangulars. Va aparèixer a la capa superior de l'atuell, enfilat amb el número 18.	19 mm	55 mm		161,9898 g
12	Íd. Amb calats quadrangulars. Va aparèixer, aigües avall de la rambla, el 22-XII-63.	21 mm	50 mm		175,6798 g
13	Braçalet d'or de dos elements motlurats units per una franja central amb calats quadrangulars, arreplegat aigües avall de la rambla el 22-XII-63.	18 mm	55 mm		123,2742 g
14	Íd. Amb calats rectangulars.	19 mm	58 mm		100,5706 g
15	Íd. Íd.	20 mm	59 mm		147,5104 g
16	Íd. Íd. Va aparèixer al peu de l'atuell, enfilat amb els núm. 7 i 23.	19 mm	58 mm		157,3070 g
17	Braçalet d'or de dos elements motlurats units per una franja central amb calats rectangulars.	21 mm	56 mm		168,7624 g
18	Íd. Va aparèixer a la capa superior de l'atuell, enfilat amb el núm. 11.	26,5 mm	65 mm		384,5000 g
19	Íd. d'or de dos elements motlurats units per una franja central amb calats circulars.	16 mm	52 mm		69,5016 g
20	Íd. Amb calats rectangulars. Arreplegat aigües avall de la rambla, el 22-XII-63.	18,5 mm	47 mm		56,4730 g
21	Íd. Íd. Arreplegat també, aigües avall de la rambla, el 22-XII-63.	24,5 mm	55 mm		253,3000 g
22	Íd. Amb calats el·lipsoïdals. Conserva les empremtes de l'instrument amb què es va perforar. Entregat per Pedro Lorente el 27-XII-63.	18,5 mm	60 mm		122,9966 g
23	Braçalet d'or de tres elements units per dos franges de calats quadrangulars. Va aparèixer al peu de l'atuell, enfilat amb els núm. 7 i 16.	30,5 mm	60 mm		270,6000 g
24	Íd. Amb calats el·lipsoïdals.	27 mm	60 mm		269,7000 g
25	Braçalet d'or sense calar, de cinc motlures; les dos interiors transformades en dos files de 168 i 178 protuberàncies romes. Arreplegat aigües avall de la rambla, el 22-XII-63.	12,5 mm	60 mm		94,4940 g
26	Íd. Amb dos files de 107 xicotetes puntes còniques.	16 mm	60 mm		203,6050 g
27	Braçalet d'or de dos elements motlurats units per una franja central amb calats el·lipsoïdals. Les dos motlures internes de cada element han sigut transformades en quatre files de 125 xicotetes puntes, flanquejades per acamatats verticals que ondulen les parets de les motlures.	20,5 mm	55 mm		133,9176 g
28	Braçalet d'or motlurat, amb una fila central de 47 puntes còniques entre dos franges amb calats quadrangulars.	24 mm	57 mm		261,4000 g
29	Braçalet d'or motlurat, amb una fila central de 77 puntes còniques entre dos franges amb calats quadrangulars, i altres quatre files de 110, 114, 110 i 111 puntes més xicotetes. 522 puntes en total. Arreplegat al gitano Contreras el 22-X-63.	30 mm	70 mm		459,9500 g
30	Bol d'or ovoide, ornat amb onze files de gruixuts punts semiesfèrics alçats des de l'interior, entre protuberàncies concèntriques. Curt vorell acanalat. A la quarta fila, l'adorn es reduïx a huit grups: set de quatre i un de cinc punts. Color groc llima. Presenta alguns desperfectes a la regió de la base.	116 mm	Boca: 210 mm Màx.: 213 mm	0,5 mm	390,9000 g
31	Bol d'or carenat, amb vorell en escòcia llisa. Base un poc aplanada amb un punt gruixut. Sembrada la superfície de punts més xicotets. Color groc clar.	60 mm	Boca: 105 mm	1 mm	134,0130 g
32	Íd. Omrat amb quatre franges paral·leles de quatre, tres, tres i dos files de punts. Color groc ataronjat.	83 mm	Boca: 171 mm	0,5 mm	190,5000 g
33	Íd. Adorn de cinc franges concèntriques de tres files de punts; més grans els de la fila més alta, i garlanda curvilínia entre les dos franges superiors.	121 mm	Boca: 247 mm	1,5 mm	458,6000 g
34	Íd. Íd.	118 mm	Boca: 230 mm	1,5 mm	494,3000 g
35	Íd. Íd. Diferix dels anteriors a la franja inferior, que és només de dos files. La grandària dels punts és major únicament en les dos files superiors.	87 mm	Boca: 219 mm	1,5 mm	329,7000 g
36	Bol d'or carenat, amb vorell en escòcia llisa. Adorn de quatre franges de tres, dos, dos i una files de punts, tots de la mateixa grandària.	55 mm	Boca: 119 mm	1 mm	87,1780 g
37	Punt més gruixut a la base. Garlanda curvilínia que penja de la franja superior. Íd. Omrat amb creu radial de huit braços, que deixen a la base un cercle lliç. En els sectors resultants, angle d'una fila de punts inscrit en un altre de dos files paral·leles. Al voltant de la carena, fila de punts gruixuts sobre una altra fila de punts més xicotets.	66 mm	Boca: 168 mm	1,5 mm	175,4000 g

38	Íd. Íd. Diferix de l'anterior en la decoració dels sectors, que és d'un angle de dos files paral·leles, unit amb la base des del vèrtex per una línia de punts.	60 mm	Boca: 166 mm	1,2 mm	182,5000 g
39	Íd. Íd. Adorn semblant a l'anterior, però amb setze braços radials en compte de huit. A la carena, franja de dos línies de punts gruixuts sobre una altra línia de punts més xicotets.	113 mm 105 mm	Boca: 253 mm Boca: 253 mm	1,5 mm 1 mm	531,9000 g 533,1500 g
40	Íd. Íd., amb l'additiu d'una circumferència de punts gruixuts al voltant del cercle basal.	121 mm	Boca: 50 mm	0'5 a 1 mm	187,9604 g
41	Flascó d'or de cos globular, aplanament basal i coll còncau amb vorell llis. Adorn de dos motlures horitzontals paral·leles, alçades des de l'interior, i unides per altres sis motlures verticals que agallonen lleument la superfície. Des de la motlura superior en partixen altres dos en posició diametral fins prop del vorell.	121 mm	Cos: 97 mm Boca: 49 mm	0,5 a 1 mm	193,0142 g
42	Flascó d'or igual a l'anterior.	103 mm	Cos: 95 mm Boca: 36 mm		131,8370 g
43	Flascó de plata semblant als anteriors.	137 mm	Cos: 77 mm Boca: 55 mm		425 g (aprox.)
44	Flascó de plata semblant als anteriors, amb coll més ample i exvasat. Reconstruït.	225 mm	Cos: 113 mm Boca: 82 mm		Íd.
45	Flascó de plata semblant als anteriors, però més gran. Reconstruït.		Cos: 160 mm		
46					
47	Passador o acabament consistent en una semiesfera buida, de metall fos i oxidat, color fosc, probablement ferro, recoberta d'una làmina calada d'or amb el cantell rebatut sobre la capa interna (núm. 46). La decoració és de huit radis, solcats en tota la seua longitud per tres línies incises paral·leles, i units dos a dos per tires paral·leles obliques en cada sector. Al costat del cantell, franja de tres línies incises. La peça de subjecció és un passador (núm. 47) format per una làmina d'or partida longitudinalment i acabada en apèndix cònic.	20 mm	45 mm	2,5 mm	50,4958 g
48					
50	Botó format per un disc d'or (núm. 48) amb vorell alçat i orifici central. Porta un requadre al voltant del forat i un ample reticulat de línies suauament incises des de l'exterior. Este disc és la muntura o estoig d'un altre disc d'ambre (núm. 49) arplegat en fragments que conserven els negatius del reticulat. Ambdós quedaven units per un passador cilíndric (núm. 50) que s'obri en dos branques pel revés. La longitud del passador és de 10 mm, i el seu pes, de 0'7812 g.	2 mm	Disc: 28 mm Passador: 2 mm		2,8476 g (sense l'ambre)
51	Peça d'or en forma de diminut bol semiesfèric, amb vorell estret descuidadament retallat. Adorn incís des de l'exterior, amb franja de cinc línies paral·leles al voltant del vorell, cercle amb reticulat menut a la base del casquet, creu radial formada per doble banda de sis línies paral·leles, i línies en zig-zag per tota la resta de la superfície, que deixen corones de triangles llisos al voltant del vorell i del cercle basal.	20 mm	Boca: 50 mm		6 g
52					
54	Peça d'or amb perfil de carret (núm. 52), rematada per una espècie de suport o virolla, en la qual encaixa (núm. 53). És una làmina còncaua, tancada sobre si mateixa per mitjà de tres clavilles, una d'estes in situ (núm. 54). Es troba decorada amb tres franges de a sis línies incises, que alternen amb quatre franges calades, de quadrats les intermèdies i de triangles apuntats cap als cantells les exteriors. La virolla o suport és troncocònica i construïda amb làmina d'or rebatuda sobre si mateixa.	7,5 mm	Peça 53: Base major: 50 mm Base menor: 42 mm Clavilla: Base major: 38 mm Base menor: 29 mm		9 g 0'2296 g 5,4238 g
55	Virolla d'or semblant a l'anterior.	8 mm			
56					
57	Peça d'or semblant a la núm. 52 (núm. 56), també en forma de carret i tancada per mitjà de dues clavilles, una d'estes in situ (núm. 57). Està constituïda per tres tires paral·leles solcades per cinc línies incises i separades per espais buits rectangulars. A la zona de tancament, la làmina es prolonga en dos apèndixs triangulars que sobreixen dels cantells de la peça, en un dels quals s'allotjava un reblló.	16 mm	Base major: 26 mm Base menor: 25 mm Coll: 23'5 mm		
58	Peça anular d'or, lleugerament troncocònica, formada per ampla cinta amb tres files de triangles calats a cisell.	21 mm	Base major: 35 mm Base menor: 32 mm	0'5 mm	5,8944 g

59	Peça anular d'or, troncocònica, amb lleugera concavitat de les parets. La base menor acaba en vora llisa i afimada; la base major es doblega en estret vorell descuidadament retallat. Va ornada amb nou línies incises paral·leles.	9 mm	Base major: 32 x 25 mm Base menor: 28 x 22 mm	1 mm	4,7900 g
60	Peça d'or semblant a l'anterior, de cinta més fina i amb la concavitat de les parets a penes acusada.	10 mm	Base major: 33 mm Base menor: 31 mm	0,5 mm	2,2646 g
61	Peça d'or semblant a les dos anteriors.	11,5 mm	Base major: 35 mm Base menor: 33 mm	0,5 mm	3,1932 g
62					
64	Tres peces quasi idèntiques, formades per laminetes d'or allargades, amb els extrems corbats i agusats. Recorden el perfil d'una nau. Un dels cantells s'ha polit i aplanat en tota la seua extensió. Del cantell oposat emergixen cinc xicotets apèndixs reblats. La longitud de totes estes és de 73 mm, l'amplària, d'1,5 mm, i el gruix, de 0,5 mm.				0,8156 g 0,7746 g 0,9780 g
65	Peça d'or semblant a les anteriors, però quasi dos terços menor i amb només tres apèndixs o rebllons. Manca també de la pronunciada curvatura que presenten aquelles en un dels extrems.		Longitud: 27 mm Amplària: 1 mm	0,25 mm	0,2120 g 0,2044 g
66	Clavilla pertanyent, sens dubte, a una de les peces assenyalades amb els números 52 o 56. Va apareixer solta.				31,8574 g
67	Braçalet o anella oberta, de secció planoconvexa i extrems arredonits o aplanats. Metall color plomís fosc, brillant en algunes zones i cobert d'un òxid d'aspecte ferrós.	10 mm	Màx.: 85 mm		

Nº	DESCRIPCIÓN	ALTURA	DIÀMETRO	ESPESOR	PESO
1	Vasija en forma de cuenco ovoide de boca entrante. Pasta rojiza y gris con desgasante de cuarzo y yeso. Superficie interior pardo-grisácea. Superficie exterior predominantemente siena claro, con manchas parduzcas, rojizas y negras, alisada y espatulada. Espesor que aumenta desde 6 mm en el borde hasta 15 mm en el fondo.	322 mm.	Boca: 290 mm. Máx.: 422 mm.		
2	Brazalete de oro liso, de sección plano-convexa.	11 mm.	57 mm.		138'3694 gr.
3	Id.	13 mm.	58 mm.		226'0796 gr.
4	Brazalete de oro liso, de sección en creciente.	17'5 mm.	73 mm.		262 gr.
5	Brazalete de oro liso, de sección plano-convexa, con los bordes unidos, pero sin soldar.	17'5 mm.	59 mm.		359'1000 gr.
6	Brazalete de oro formado por dos aros plano-convexos unidos por una franja central con calados elipsoidales.	15'5 mm.	56 mm.		129'7252 gr.
7	Brazalete de oro de dos elementos moldurados unidos por una franja central lisa, sin calados. Apareció al pie de la vasija, ensartado con los núms. 16 y 23.	18'5 mm.	59 mm.		110'2588 gr.
8	Brazalete de oro de dos elementos moldurados unidos por una franja central con calados rectangulares.	18'5 mm.	60 mm.		112'1298 gr.
9	Id. Id. Con calados cuadrangulares. Recogido al transportista Juan Calatayud.	19 mm.	60 mm.		114'6546 gr.
10	Id. Id. Con calados rectangulares. Apareció en el interior del frasco mayor de plata y conserva adherido un fragmento de metal oscuro.	19 mm.	55 mm.		102'5024 gr.
11	Id. Id. con calados cuadrangulares. Apareció en la capa superior de la vasija, ensartado con el número 18.	19 mm.	55 mm.		161'9898 gr.
12	Id. Id. con calados cuadrangulares. Apareció, aguas abajo de la rambra, el 22-XII-63.	21 mm.	50 mm.		175'6798 gr.
13	Brazalete de oro de dos elementos moldurados unidos por una franja central con calados cuadrangulares, recogido aguas abajo de la rambra el 22-XII-63.	18 mm.	55 mm.		123'2742 gr.
14	Id. Id. con calados rectangulares.	19 mm.	58 mm.		100'5706 gr.
15	Id. Id. Id.	20 mm.	59 mm.		147'5104 gr.
16	Id. Id. Id. Apareció al pie de la vasija, ensartado con los núms. 7 y 23.	19 mm.	58 mm.		157'3070 gr.
17	Brazalete de oro de dos elementos moldurados unidos por una franja central con calados rectangulares.	21 mm.	56 mm.		168'7624 gr.
18	Id. Id. Apareció en la capa superior de la vasija, ensartado con el núm. 11.	26'5 mm.	65 mm.		384'5000 gr.
19	Id. Id. de oro de dos elementos moldurados unidos por una franja central con calados circulares.	16 mm.	52 mm.		69'5016 gr.
20	Id. Id. con calados rectangulares. Recogido aguas abajo de la rambra, el 22-XII-63.	18'5 mm.	47 mm.		56'4730 gr.
21	Id. Id. Recogido también, aguas abajo de la rambra, el 22-XII-63.	24'5 mm.	55 mm.		253'3000 gr.
22	Id. Id. con calados elipsoidales. Conserva las huellas del instrumento con que se perforó. Entregado por Pedro Lorente el 27-XII-63.	18'5 mm.	60 mm.		122'9966 gr.

23	Brazalete de oro de tres elementos unidos por dos franjas de calados cuadrangulares. Apareció al pie de la vasija, ensartado con los núms. 7 y 16.	30'5 mm.	60 mm.	270'6000 gr.
24	Id. Id. con calados elipsoidales.	27 mm.	60 mm.	269'7000 gr.
25	Brazalete de oro sin calar, de cinco molduras; las dos interiores transformadas en dos filas de 168 y 178 protuberancias romas.	12'5 mm.	60 mm.	94'4940 gr.
26	Recogido aguas abajo de la rambra, el 22-XII-63.	16 mm.	60 mm.	203'6050 gr.
27	Brazalete de oro de dos elementos moldurados unidos por una franja central con calados elipsoidales. Las dos molduras internas de cada elemento han sido transformadas en cuatro filas de a 125 pequeñas puntas, flanqueadas por acanalados verticales que ondulan las paredes de las molduras.	20'5 mm.	55 mm.	133'9176 gr.
28	Brazalete de oro moldurado, con una fila central de 47 puntas cónicas entre dos franjas con calados cuadrangulares.	24 mm.	57 mm.	261'4000 gr.
29	Brazalete de oro moldurado, con una fila central de 77 puntas cónicas entre dos franjas con calados cuadrangulares, y otras cuatro filas de 110, 114, 110 y 111 puntas más pequeñas. 522 puntas en total. Recogido al gitano Contreras el 22-X-63.	30 mm.	70 mm.	459'9500 gr.
30	Cuenco de oro ovoide, ornado con once filas de gruesos puntos semiesféricos levantados desde el interior, entre verdugones concéntricos. Corto reborde acanalado. En la cuarta fila, el adorno se reduce a ocho grupos: siete de a cuatro y uno de cinco puntos. Color amarillo limón. Presenta algunos desperfectos en la región de la base.	116 mm.	Boca: 210 mm. Máx: 213 mm.	0'5 mm. 390'9000 gr.
31	Cuenco de oro carenado, con borde en escocia lisa. Base algo aplanada con un punto grueso. Sembrada la superficie de puntos más pequeños. Color amarillo claro.	60 mm.	Boca: 105 mm.	134'0130 gr.
32	Id. Id. Ornado con cuatro franjas paralelas de cuatro, tres, tres y dos filas de puntos. Color amarillo anaranjado.	83 mm.	Boca: 171 mm.	190'5000 gr.
33	Id. Id. Adorno de cinco franjas concéntricas de tres filas de puntos; de mayor tamaño los de la fila más alta, y guimalda curvilínea entre las dos franjas superiores. 121 mm.	118 mm.	Boca: 247 mm.	458'6000 gr.
34	Id. Id. Id.	87 mm.	Boca: 250 mm.	494'3000 gr.
35	Id. Id. Difiere de los anteriores en la franja inferior, que es sólo de dos filas. El tamaño de los puntos es mayor únicamente en las dos filas superiores.	55 mm.	Boca: 219 mm.	329'7000 gr.
36	Cuenco de oro carenado, con borde en escocia lisa. Adorno de cuatro franjas de tres, dos, dos y una filas de puntos, todos de igual tamaño. Punto más grueso en la base. Guimalda curvilínea pendiente de la franja superior.	66 mm.	Boca: 119 mm.	87'1780 gr.
37	Id. Id. ornado con cruz radial de ocho brazos, que dejan en la base un círculo liso. En los sectores resultantes, ángulo de una fila de puntos inscrito en otro de dos filas paralelas. Alrededor de la carena, fila de puntos gruesos sobre otra fila de puntos más pequeños.	60 mm.	Boca: 168 mm.	175'4000 gr.
38	Id. Id. Difiere del anterior en la decoración de los sectores, que es de un ángulo de dos filas paralelas, unido con la base desde el vértice por una línea de puntos.	113 mm.	Boca: 166 mm.	182'5000 gr.
39	Id. Id. Adorno similar al anterior, pero con dieciséis brazos radiates en lugar de ocho. En la carena, franja de dos líneas de puntos gruesos sobre otra línea de puntos más pequeños.	105 mm.	Boca: 253 mm.	531'9000 gr.
40	Id. Id. Id., con el adiantamiento de una circunferencia de puntos gruesos alrededor del círculo basal.	121 mm.	Boca: 253 mm.	533'1500 gr.
41	Frasco de oro de cuerpo globular, aplanamiento basal y cuello cóncavo con borde liso. Adorno de dos molduras horizontales paralelas, levantadas desde el interior, y unidas por otras seis molduras verticales que agallonan levemente la superficie. Desde la moldura superior parten otras dos en posición diametral hasta cerca del borde.	121 mm.	Boca: 50 mm. Cuerpo: 97 mm.	0'5 a 1 mm. 187'9604 gr.
42	Frasco de oro igual al anterior.	103 mm.	Boca: 49 mm. Cuerpo: 95 mm.	0'5 a 1 mm. 193'0142 gr.
43	Frasco de plata similar a los anteriores.	137 mm.	Boca: 36 mm. Cuerpo: 77 mm.	131'8370 gr.
44	Frasco de plata similar a los anteriores, con cuello más ancho y exvasado. Reconstruido.	225 mm.	Boca: 55 mm. Cuerpo: 113 mm.	425 gr. (aprox.)
45	Frasco de plata similar a los anteriores, pero de mayor tamaño. Reconstruido.	20 mm.	Boca: 82 mm. Cuerpo: 160 mm.	Id.
46	Broche o remate consistente en una semiesfera hueca, de metal fundido y oxidado, color oscuro, probablemente hierro, recubierta de una lámina calada de oro con el borde rebatido sobre la capa interna (núm. 46). La decoración es de ocho radios, surcados en toda su longitud por tres líneas incisas paralelas y unidos dos a dos por tiras paralelas oblicuas en cada sector. Junto al borde, franja de tres líneas incisas. La pieza de sujeción es un pasador (núm. 47) formado por una lámina de oro partida longitudinalmente y rematada en apéndice cónico.	45 mm.		50'4958 gr.
48	Botón formado por un disco de oro (núm. 48) con reborde levantado y orificio central. Lleva un recuadro alrededor del agujero y un ancho reticulado de líneas suavemente incisas desde el exterior. Este disco es la montura o estuche de otro disco de ámbar (núm. 49) recogido en fragmentos que conservan los negativos del reticulado. Ambos quedaban unidos por un pasador cilíndrico (núm. 50) que se abre en dos ramas por el envés. La longitud del pasador es de 10 mm., y			

	su peso, de 0'7812 gr.	2 mm.	Disco: 28 mm. Pasador: 2 mm.	2'8476 gr. (sin el ámbar)
51	Pieza de oro en forma de diminuto cuenco semi esférico, con reborde estrecho descuidadamente recortado. Adorno inciso desde el exterior con franja de cinco líneas paralelas alrededor del borde, círculo con reticulado menudo en la base del casquete, cruz radial formada por doble banda de seis líneas paralelas, y líneas en zig-zag por todo el resto de la superficie, que dejan coronas de triángulos lisos alrededor del borde y del círculo basal.	20 mm.	Boca: 50 mm.	6 gr.
52		7'5 mm.	Pieza 53: Base mayor: 50 mm. Base menor: 42 mm.	9 gr.
54	Pieza de oro con perfil de carrete (núm. 52), rematada por una especie de soporte o contera, en la que encaja (núm. 53). Es una lámina cóncava, cerrada sobre sí misma por medio de tres clavillos, uno de ellos in situ (núm. 54). Se halla decorada con tres franjas de a seis líneas incisas, que alternan con cuatro franjas caladas, de cuadrados las intermedias y de triángulos apuntados hacia los bordes las exteriores. La contera o soporte es troncocónica y construida con lámina de oro rebatida sobre sí misma.	8 mm.	Clavillo: Base mayor: 38 mm. Base menor: 29 mm.	0'2296 gr. 5'4238 gr.
55	Contera de oro similar a la anterior.			
56		16 mm.	Base mayor: 26 mm. Base menor: 25 mm. Cuello: 23'5 mm.	
57	Pieza de oro similar a la núm. 52 (núm. 56), también en forma de carrete y cerrada por medio de dos clavillos, uno de ellos in situ (núm. 57). Está constituida por tres tiras paralelas sureadas por cinco líneas incisas y separadas por espacios vacíos rectangulares. En la zona de cierre, la lámina se prolonga en dos apéndices triangulares que sobresalen de los bordes de la pieza, en uno de los cuales se alojaba un remache.	21 mm.	Base mayor: 35 mm. Base menor: 32 mm.	0'5 mm. 5'8944 gr.
58	Pieza anular de oro, ligeramente troncocónica, formada por ancha cinta con tres filas de triángulos calados a cancel	9 mm.	Base mayor: 32 x 25 mm. Base menor: 28 x 22 mm.	4'7900 gr.
59	Pieza anular de oro, troncocónica, con ligera concavidad de las paredes. La base menor termina en borde liso y afinado; la base mayor se dobla en estrecho reborde descuidadamente recortado. Va ornada con nueve líneas incisas paralelas.	10 mm.	Base mayor: 33 mm. Base menor: 31 mm.	0'5 mm. 2'2646 gr.
60	Pieza de oro similar a la anterior, de cinta más fina y con la concavidad de las paredes apenas acusada.	11'5 mm.	Base mayor: 35 mm. Base menor: 33 mm.	0'5 mm. 3'1932 gr.
61	Pieza de oro similar a las dos anteriores.			
62				
64	Tres piezas casi idénticas, formadas por laminillas de oro alargadas, con los extremos curvados y aguzados. Recuerdan el perfil de una nave. Uno de los bordes se ha pulido y aplanado en toda su extensión. Del borde opuesto emergen cinco pequeños apéndices remachados. La longitud de todas ellas es de 73 mm.; la anchura, de 1'5 mm., y su espesor, de 0'5 mm.			0'8156 gr. 0'7746 gr. 0'9780 gr.
65	Pieza de oro similar a las anteriores, pero casi dos tercios menor y con sólo tres apéndices o remaches. Carece también de la acusada curvatura que presentan aquellas en uno de los extremos.		Longitud: 27 mm. Anchura: 1 mm.	0'2120 gr. 0'2044 gr.
66	Clavillo perteneciente, sin duda, a una de las piezas señaladas con los números 52 o 56. Apareció suelto.			
67	Brazalete o anilla abierta, de sección plano-convexa y extremos redondeados o aplanados. Metal color plomizo oscuro, brillante en algunas zonas y cubierto de un óxido de aspecto ferrosos.	10 mm.	Máx: 85 mm.	31'8574 gr.

INTERPRETACIONS

La magnitud del tresor de Villena va portar el professor Miquel Tarradell a pensar que es tractava d'un tresor reial. Per la seua banda, J. Maluquer de Motes va assenyalar el paral·lelisme del tresor de Villena respecte a altres troballes europees, com la de Messingwerk (Alemanya), i va plantejar l'originalitat del focus villener d'orfebreria, que hauria irradiat la seua influència sobre la resta de la península Ibèrica i l'occident europeu.

Sobre la base dels paral·lelismes existents, quant a morfologia i naturalesa de l'or, entre el tresor de Villena i peces d'orfebreria trobades a Orihuela, Callosa de Segura, Cehegín, Lebrija i Estremoz (Portugal), José María Soler va defensar l'originalitat del focus villener, i el seu influx sobre la ruta que, creuant l'interior de la península Ibèrica, conduïx a l'Extremadura portuguesa. L'investigador villener va assenyalar el parentiu existent entre el tresor de Villena i el tresoret del Cabezo Redondo. Este últim havia sigut trobat a l'abril de 1963 al jaciment arqueològic villener que pren el nom de l'al·ludit accident orogràfic: un poblat d'altura enquadrat en la fàcies argàrica de l'edat del bronze a la península Ibèrica.

A la llum de la dita hipòtesi, Soler va poder datar el tresor de Villena entorn de l'any 1000 aC (data que, segons l'autor, podria remuntar-se a mitjan del segon mil·lenni aC) a partir de l'anàlisi de C-14 de dos fragments de fusta procedents del Cabezo Redondo practicat en 1966 en laboratoris de Heidelberg (Alemanya) i Groningen (Holanda). Segons l'investigador villener, l'ús de l'or en estat natiu, sense l'addició de coure, ratifica l'adscripció del tresor de Villena al bronze peninsular. Quant a l'origen de l'ocultació, Soler va apuntar com a possibilitats igualment plausibles que es tractara, o bé de material d'orfebre, o bé del tresor d'un gran jerarca.

M. Almagro Gorbea va atribuir la singularitat de l'orfebreria villenera a la recepció per les cultures locals del bronze mitjà de tècniques portades per elements del bronze final d'origen centreeuropeu, va situar la seua aparició al final del segle IX aC i la seua extinció en el VII aC, i va proposar com a data de l'ocultació a mitjan del segle VIII aC. Esta cronologia explica l'existència de ferro en el conjunt. No obstant això, l'anàlisi dels bols a la llum de referents centreeuropeus va portar l'autor a dividir-los en cinc grups, la cronologia dels quals aniria des de l'any 1000 aC fins al segle VII aC. Més recentment, i sobre la base de la seua vinculació a la introducció del ferro a la península Ibèrica, Almagro ubica el tresor de Villena en ple bronze final, amb anterioritat al 900 aC, en una fase en què haurien començat a arribar els primers influxos de les cultures orientals, però prèvia a la constitució dels primers assentaments colonials fenicis al sud de la península Ibèrica.

Les peces de ferro posseïxen un gran interès, per tractar-se dels objectes més antics apareguts a la península Ibèrica, i per correspondre amb un estadi arcaic de l'ús del dit metall, en què este, lluny de ser utilitzat en la forja d'armes i ferramentes, com ho serà posteriorment, és considerat com a metall noble, atresorable, i, en conseqüència, s'empra en aplicacions i elements d'orfebreria ornamental, tesi que va ser ja apuntada per José María Soler. Atés, així mateix, l'absència d'influències fenícies i l'aparició de plata, característica de la cultura d'El Argar, W. Schüle en 1976 va situar la data de l'ocultació del tresor de Villena entorn de l'any 1000 aC. L'investigador alemany també va defensar el caràcter autòcton del tresor, partint dels paral·lelismes existents entre la decoració dels bols i la de la ceràmica local, i va assenyalar la seua inspiració nòrdica i no centreeuropea.

María Luisa Ruiz-Gálvez defén, com Schüle i José María Soler, l'origen local del tresor de Villena, inspirat en tradicions del bronze mitjà i inicis del bronze final representades, respectivament, pels conjunts de Cabezo Redondo I i Abía de la Obispalía; però planteja, com Schüle, referents nòrdics per als bols villeners, i estableix el seu paral·lelisme amb els de Rongères i Axtroki, i amb el casc/bol de Rianjo, peces anteriors en cronologia que proven una difusió N-S de l'influx estilístic nòrdic. Quant a la cronologia de l'ocultació del tresor de Villena, planteja una data entorn de la primera mitat del

INTERPRETACIONES

La magnitud del Tesoro de Villena condujo al profesor Miquel Tarradell a pensar que se trataba de un "tesoro real". Por su parte, J. Maluquer de Motes señaló el paralelismo del Tesoro de Villena respecto a otros hallazgos europeos, como el de Messingwerk (Alemania), y planteó la originalidad del foco villenense de orfebrería, que habría irradiado su influencia sobre el resto de la Península Ibérica y el occidente europeo.

Sobre la base de los paralelismos existentes, en cuanto a morfología y naturaleza del oro, entre el Tesoro de Villena y piezas de orfebrería encontradas en Orihuela, Callosa de Segura, Cehegín, Lebrija y Estremoz (Portugal), José María Soler defendió la originalidad del foco villenense, y su influjo sobre la ruta que, cruzando el interior de la Península Ibérica, conduce a la Extremadura portuguesa. El investigador villenense señaló el parentesco existente entre el Tesoro de Villena y el Tesorillo del Cabezo Redondo. Este último había sido encontrado en abril de 1963 en el yacimiento arqueológico villenense que toma el nombre del aludido accidente orográfico: un poblado de altura encuadrado en la facies argárica de la Edad del Bronce en la Península Ibérica.

A la luz de dicha hipótesis, Soler pudo datar el Tesoro de Villena en torno al año 1000 a. C. (fecha que, según el autor, podría remontarse a mediados del segundo milenio a. C.) a partir del análisis de C-14 de dos fragmentos de madera procedentes del Cabezo Redondo practicado en 1966 en laboratorios de Heidelberg (Alemania) y Groningen (Holanda). Según el investigador villenense, el empleo del oro en estado nativo, sin la adición de cobre, vendría a ratificar la adscripción del Tesoro de Villena al Bronce peninsular. En cuanto al origen de la ocultación, Soler apuntó como posibilidades igualmente plausibles que se tratara o bien de material de orfebre, o bien del tesoro de un gran jerarca.

M. Almagro Gorbea atribuyó la singularidad de la orfebrería villenense a la recepción por las culturas locales del Bronce Medio de técnicas traídas por elementos del Bronce Final de origen centroeuropeo, situando su aparición a finales del siglo IX a.C. y su extinción en el VII a.C., y propuso como fecha de la ocultación mediados del siglo VIII a. C. Esta cronología explicaría la existencia de hierro en el conjunto. Sin embargo, el análisis de los cuencos a la luz de referentes centroeuropeos condujo al autor a dividirlos en hasta cinco grupos cuya cronología oscilaría desde el año 1.000 a.C. hasta el siglo VII a.C. Más recientemente, y sobre la base de su vinculación a la introducción del hierro en la Península Ibérica, Almagro ubica el Tesoro de Villena en pleno Bronce Final, con anterioridad al 900 a. C., en una fase en que habrían comenzado a llegar los primeros influjos de las culturas orientales, pero previa a la constitución de los primeros asentamientos coloniales fenicios en el sur de la Península Ibérica.

Las piezas de hierro poseen un gran interès, por tratarse de los objetos más antiguos aparecidos en la Península Ibérica, y por corresponder con un estadio arcaico del uso de dicho metal, en que éste, lejos de ser utilizado en la forja de armas y herramientas, como lo será posteriormente, es considerado como metal noble, atresorable, y, en consecuencia, se emplea en apliques y elementos de orfebrería ornamental, tesis que fue ya apuntada por José María Soler. Considerando, asimismo, la ausencia de influencias fenicias y la aparición de plata, característica de la cultura de El Argar, W. Schüle en 1976 situó la fecha de la ocultación del Tesoro de Villena en torno al año 1000 a.C. El investigador alemán también defendió el carácter autóctono del Tesoro, partiendo de los paralelismos existentes entre la decoración de los cuencos y la de la cerámica local, y señaló su inspiración nòrdica y no centroeuropea.

María Luisa Ruiz-Gálvez defiende, como Schüle y José María Soler, el origen local del Tesoro de Villena, inspirado en tradiciones del Bronce Medio e inicios del Bronce Final representadas respectivamente por los conjuntos de Cabezo Redondo I y Abía de la Obispalía; pero plantea, como Schüle, referents nòrdicos para los cuencos villenenses, estableciendo su paralelismo con los de Rongères y Axtroki, y con el casco/cuenca de Rianjo, piezas anteriores en cronología que prueban una difusión N-S del influjo estilístico nòrdico. En cuanto a la cronología de la ocultación del Tesoro de Villena,

segle IX (que, segons la investigadora, podria remuntar-se a l'any 1000 aC), ja que la presència de ferro seria indicatiu d'incipients influències mediterrànies.

Segons Alicia Perea, el tresor de Villena, com a mostra de l'orfebreria del bronze final, és el producte d'una fase d'apogeu de l'economia peninsular, coincident amb una màxima intensificació de les relacions amb els mons atlàntic i mediterrani. La investigadora relaciona el moment de l'ocultació del tresor de Villena amb la del Cabezo Redondo, però planteja un possible origen atlàntic, i no autòcton, de l'orfebreria villenense. L'anàlisi dels braçalets del tresor de Villena va facultar en 1994 Perea i Bárbara Regina Armbruster a defensar l'avançat grau de desenvolupament de la metal·lúrgia del bronze atlàntic a la península Ibèrica, en constatar la pràctica de la fosa a la cera perduda i l'ús del torn d'eix horitzontal. D'altra banda, Perea assenyala que el fet que els objectes de bronze estan absents dels dipòsits d'or, i la seua freqüent ubicació a poca profunditat, al costat de vies de comunicació o encreuaments de camins, ha permès a diversos autors vincular el dipòsit dels tresors auris a cerimonials de caràcter polític realitzats als territoris fronterers, al pagament de tributs en llocs de pas o a invocacions a divinitats propiciatòries de travessies segures: contextos en què podia haver tingut lloc el dipòsit del tresor de Villena.

A partir dels resultats de les últimes campanyes d'excavació al Cabezo Redondo, dutes a terme des del final dels anys noranta, Mauro S. Hernández ha interpretat recentment el tresor de Villena com a prova de l'existència a la zona d'una comunitat socialment estratificada que controlava un territori estratègic, encreuament de la ruta N-S de la Meseta al Mediterrani, i W-E, de les terres altes del sud-est a l'interior valencià i la muntanya de Conca, i, en conseqüència, comptava amb la riquesa i el poder suficient com per a rebre, adquirir i, a la fi, acumular, un tresor de semblants dimensions i valor.

ELS VALORS DEL TRESOR

De l'anteriorment exposat, es desprèn amb claredat el fet que el tresor de Villena és plenament creditor de la qualificació de Bé d'Interès Cultural, per reunir nombrosos i diversos valors.

Des del punt de vista històric, artístic i arqueològic, el tresor de Villena constitueix un unicum, un dipòsit no normalitzat, pel seu pes i contingut (A. Perea). De fet, es tracta del segon tresor de vaixel·la àuria més important d'Europa, després del de les tombes reials de Micenes a Grècia (A. Mederos). Les seues peculiaritats estilístiques han donat lloc a l'encunyació d'una tipologia descriptiva: la de l'orfebreria d'estil Villena-Estremoz. I el tresor, a més, marca l'inici de la introducció del ferro a la península Ibèrica, per la presència de l'evidència més antiga de l'ús de ferro com a metall noble.

INTERVENCIIONS

Si bé les peces d'or del fabulós conjunt es van trobar en perfecte estat de conservació, no va ocórrer el mateix amb les de plata, que es van veure afectades per l'exposició que van patir durant uns 3.000 anys al sòl alcalí, la pressió del terreny, etc. Tot això va propiciar que les peces patiren una corrosió prolongada i hagueren de rebre una primera intervenció a càrrec de José Serrano, qui va reintegrar les parts que faltaven i va reforçar les existents proporcionant a les peces una estabilitat suficient.

Després de 35 anys de la troballa i d'aquella primera restauració, les peces havien començat a patir els efectes del pas del temps i alguns fragments amenaçaven de desprendre's del suport. L'Ajuntament de Villena va informar la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la necessitat urgent d'una segona intervenció, i la Direcció General de Patrimoni Artístic va fer les gestions perquè es duiguera a terme al centre de restauració que oferira majors garanties. El centre triat va ser l'Institut del Patrimoni Històric Espanyol, dependent del Ministeri de Cultura.

planteja una fecha en torno a la primera mitad del siglo IX (que, según la investigadora, podría remontarse al año 1000 a.C.), puesto que la presencia de hierro sería indicio de incipientes influjos mediterráneos.

Según Alicia Perea, el Tesoro de Villena, como muestra de la orfebrería del Bronce Final, es el producto de una fase de apogeo de la economía peninsular, coincidente con una máxima intensificación de las relaciones con los mundos atlántico y mediterráneo. La investigadora relaciona el momento de la ocultación del Tesoro de Villena con la del Cabezo Redondo, pero plantea un posible origen atlántico, y no autóctono, de la orfebrería villenense. El análisis de los brazaletes del Tesoro de Villena facultó en 1994 a Perea y Barbara Regina Armbruster a defender el avanzado grado de desarrollo de la metalurgia del Bronce Atlántico en la Península Ibérica, al constatar la práctica de la fundición a la cera perdida y el uso del torno de eje horizontal. Por otra parte, Perea señala que el hecho de que los objetos de bronce están ausentes de los depósitos de oro, y su frecuente ubicación a poca profundidad, junto a vías de comunicación o encrucijadas de caminos, ha permitido a diversos autores vincular el depósito de los tesoros áureos a ceremoniales de corte político realizados en los territorios fronterizos, al pago de tributos en puestos de paso o a invocaciones a divinidades propiciatorias de travesías seguras: contextos en que podía haber tenido lugar el depósito del Tesoro de Villena.

A partir de los resultados de las últimas campañas de excavación en el Cabezo Redondo, llevadas a cabo desde finales de los años noventa, Mauro S. Hernández ha interpretado recientemente el Tesoro de Villena como prueba de la existencia en la zona de una comunidad socialmente estratificada que controlaba un territorio estratégico, encrucijada de la ruta N-S de al Meseta al Mediterráneo, y W-E, de las tierras altas del Sudeste al interior valenciano y la serranía de Cuenca, y, en consecuencia, contaba con la riqueza y el poder suficiente como para recibir, adquirir y, a la postre, acumular, un tesoro de semejantes dimensiones y valor.

LOS VALORES DEL TESORO

De lo anteriormente expuesto, se desprende con claridad el hecho de que el Tesoro de Villena es plenamente acreedor de la calificación de Bien de Interés Cultural, por reunir numerosos y diversos valores.

Desde el punto de vista histórico, artístico y arqueológico, el Tesoro de Villena constituye un "unicum", un depósito no normalizado, por su peso y contenido (A. Perea). De hecho, se trata del segundo tesoro de vajilla áurea más importante de Europa, tras el de las Tumbas Reales de Micenas en Grecia (A. Mederos). Sus peculiaridades estilísticas han dado lugar a la acuñación de una tipología descriptiva: la de la orfebrería de estilo Villena-Estremoz. Y el Tesoro, además, marca el inicio de la introducción del hierro en la Península Ibérica, por la presencia de la evidencia más antigua del uso de hierro como metal noble.

INTERVENCIIONES

Si bien las piezas de oro del fabuloso conjunto se encontraron en perfecto estado de conservación, no ocurrió lo mismo con las de plata que se vieron afectadas por la exposición que sufrieron durante unos 3.000 años al suelo alcalino, la presión del terreno, etc. Todo ello propició que las piezas sufrieran una corrosión prolongada y tuvieran que recibir una primera intervención a cargo de José Serrano, quien reintegró las partes faltantes y reforzó las existentes proporcionando a las piezas una estabilidad suficiente.

Después de 35 años del hallazgo y de aquella primera restauración las piezas habían comenzado a sufrir los efectos del paso del tiempo y algunos fragmentos amenazaban con desprenderse del soporte. El Ayuntamiento de Villena puso en conocimiento de la Conselleria de Cultura, Educación y Ciencia la apremiante necesidad de una segunda intervención y la Dirección General de Patrimonio Artístico hizo las gestiones para que se llevara a cabo en el centro de restauración que mayores garantías ofreciera. El elegido fue el Instituto del Patrimonio Histórico Español, dependiente del Ministerio de Cultura.

Les peces es van traslladar a mitjan mes d'abril de 1998 i es van arregar a l'agost d'aquell mateix any.

Segons l'informe redactat pels restauradors, les peces van ser radiografiades i analitzades abans de la intervenció. La radiografia permet delimitar amb major precisió les parts originals de les reintegrades en els anys 60 i ofereixen una visió més detallada de les fisures que presentaven les peces. Per la seua banda, les anàlisis de les peces van demostrar que estan compostes d'un aliatge plata-orcoure.

El tractament que van rebre va ser, en primer lloc, la neteja de les peces, eliminant el vernís, les restes de cera i l'adhesió de fragments; després es va realitzar la reintegració volumètrica per mitjà de resina amb càrrega totalment reversible i, finalment, se'ls va aplicar una capa de protecció específica per a plata.

Després d'esta intervenció les botelles van millorar considerablement, tant el seu aspecte exterior, com general, i s'exhibeixen junt amb la resta del conjunt al Museu Arqueològic José María Soler, de l'Ajuntament de Villena.

NORMES DE PROTECCIÓ

El règim de protecció que és aplicable al bé és el derivat de la secció tercera del capítol III del títol II de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià.

Conselleria de Territori i Habitatge

ACORD d'1 d'abril de 2005, del Consell de la Generalitat, pel qual s'aprova definitivament l'ordenació urbanística relativa a l'atribució d'ús i aprofitament sol·licitat per la mercantil Valenciana de Acuicultura, SA, consistent en una actuació integral per a l'ampliació de piscifactoria en sòl no urbanitzable del municipi de Puçol. [2005/X3617]

El Consell de la Generalitat, en la reunió del dia 1 d'abril de 2005, va adoptar l'acord següent:

Vist l'expedient remès pel Sr. Rodolfo Barrera Orozco, en representació de Valenciana de Acuicultura, SA, referit a la sol·licitud de declaració d'interés comunitari pel procediment extraordinari de l'article 20 de la Llei 4/1992, de 5 de juny, sobre Sòl No Urbanitzable (LSNU), per a l'ampliació d'una piscifactoria en la parcel·la 229, del polígon 2, del terme municipal de Puçol, i de conformitat amb els següents

Antecedents de fet

Primer. El projecte es va presentar el dia 27 de juny de 2003. En data 21 de juliol de 2003 es va revisar la documentació de l'expedient i se'n va sol·licitar l'ampliació, i en la mateixa data es va donar audiència a l'Ajuntament de Puçol i als municipis de la zona (Sagunt, Rafelbunyol, Puig, Massamagrell i la Pobla de Farnals).

Segon. Amb data 21 de juliol de 2003 es va sol·licitar informe el Servei d'Explotació de Vies i Obres de la Diputació Provincial de València, a la Demarcació de Carreteres del Ministeri de Foment, a l'Oficina del Pla de Carreteres de la Direcció General d'Obres Públiques, de la Conselleria d'Infraestructures i Transport, i al Servei de Coordinació Mediambiental de la Direcció Territorial de la Conselleria de Territori i Habitatge, i es remet l'estudi d'impacte ambiental a la Conselleria de Territori i Habitatge, a l'efecte oportú.

Amb data 18 de juliol de 2003 es va donar adequada intervenció a la Direcció Territorial d'Agricultura, Secció de Millora Rural, de la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació, a la Direcció General de Transports, de la Conselleria d'Infraestructures i Transport, a l'Oficina del Pla de Carreteres, de la Conselleria d'Infraestructures i Transport, a la Conselleria d'Economia i Hisenda, al Servei de Coordinació Mediambiental, i al Servei Territorial d'Indústria.

Las piezas se trasladaron a mediados del mes de abril de 1998 y se recogieron en agosto de ese mismo año.

Según el informe redactado por los restauradores las piezas fueron radiografiadas y analizadas antes de la intervención. La radiografía permite delimitar con mayor precisión las partes originales de las reintegradas en los años 60 y ofrecen una visión más detallada de las fisuras que presentaban las piezas. Por su parte, los análisis de las piezas demostraron que están compuestas de una aleación plata-oro-cobre.

El tratamiento que recibieron fue, en primer lugar, la limpieza de las piezas, eliminando el barniz, los restos de cera y la adhesión de fragmentos; después se ha realizado la reintegración volumétrica mediante resina con carga totalmente reversible y, finalmente, se les aplicó una capa de protección específica para plata.

Tras esta intervención las botellas mejoraron considerablemente tanto su aspecto exterior como general y se exhiben junto al resto del conjunto en el Museo Arqueológico José María Soler, del Ayuntamiento de Villena.

NORMAS DE PROTECCIÓN

El régimen de protección que resulta de aplicación al bien es el derivado de la sección tercera del capítulo III del título II de la Ley del Patrimonio Cultural Valenciano.

Conselleria de Territorio y Vivienda

ACUERDO de 1 de abril de 2005, del Consell de la Generalitat, por el que se aprueba definitivamente la ordenación urbanística relativa a la atribución de uso y aprovechamiento solicitado por la mercantil Valenciana de Acuicultura, SA., consistente en una actuación integral para la ampliación de una piscifactoría en suelo no urbanizable del municipio de Puçol. [2005/X3617]

El Consell de la Generalitat, en la reunió del dia 1 de abril de 2005, adoptó el siguiente Acuerdo:

Visto el expediente remitido por D. Rodolfo Barrera Orozco, en representación de Valenciana de Acuicultura, SA., referido a la solicitud de declaración de interés comunitario por el procedimiento extraordinario del artículo 20 de la Ley 4/1992, de 5 de junio, de la Generalitat, sobre Suelo No Urbanizable (LSNU), para la ampliación de una piscifactoría en la parcela 229, del polígono 2, del término municipal de Puçol, y de conformidad con los siguientes

Antecedentes de hecho

Primero. El proyecto se presentó el día 27 de junio de 2003. Con fecha 21 de julio de 2003 se revisó la documentación del expediente solicitándose su ampliación, y en la misma fecha se dio audiencia al Ayuntamiento de Puçol y a los municipios de la zona (Sagunto, Rafelbuñol, Puig, Massamagrell y la Pobla de Farnals).

Segundo. Con fecha 21 de julio de 2003 se solicitó informe al Servicio de Explotación de Vías y Obras de la Diputación Provincial de Valencia, a la Demarcación de Carreteras del Ministerio de Fomento, a la Oficina del Plan de Carreteras de la Dirección General de Obras Públicas, de la Conselleria de Infraestructuras y Transporte, y al Servicio de Coordinación Medioambiental de la Dirección Territorial de la Conselleria de Territorio y Vivienda, remitiéndose el Estudio de Impacto Ambiental a la Conselleria de Territorio y Vivienda, a los efectos oportunos.

Con fecha 18 de julio de 2003 se dio adecuada intervención a la Dirección Territorial de Agricultura, Sección de Mejora Rural, de la Conselleria de Agricultura, Pesca y Alimentación, a la Dirección General de Transportes, de la Conselleria de Infraestructuras y Transporte, a la Oficina del Plan de Carreteras, de la Conselleria de Infraestructuras y Transporte, a la Conselleria de Economía y Hacienda, al Servicio de Coordinación Medioambiental, y al Servicio Territorial de Industria.